

Jatkoa edelliseltä sivulta

"Miten pärjät hupenevan toivon maailmassa, mistä toivo pyydystetään, kun todellisuus tekee keppokset?"

MARIA KALLIOKOSKI

Lomautusesityksen noususta julkisuuteen on vuorokausi, ja teatteritalolla on vieraita Brysselistä, Berliinistä, Tallinnasta ja Helsingistä. Festivaalien järjestäjä ja opetusministeriön virkamiehiä. Teatterinjohtaja Ilkka Laasonen ei halua kuormittaa vieraita omilla huolillaan. Myöhemmin hän kertoo olonsa olleen ristiriitaisen: teatteri oli myönteisen ja kielteisen huomion keskipisteenä.

Tieto Kajaanin kaupunginteatterin sulkemisuhasta kiirii nopeasti eteenpäin. Aamulla Kainuun Sanomien etusivulla lukijaan vakavana katsonut teatterinjohtaja tunnustetaan ravintolassa illalla. Eräs mies lähestyy seuruetta ja sanoo haluavansa antaa teatterinjohtajalle symbolisena eleenä viisikymmentä senttiä.

Se lämmittää. Eikä se ole ainoa tuen ilmaisu sinä iltana.

"Kaltoin kohtelemisen ja päänäköpotkiminen ovat ihmisten yhteinen kokemus maailmassa tällä hetkellä."

Teatteri on tuonut Kajaanille mainetta ja kunniaa, mutta ensisijaisesti se on kajaanilaisten ja alueensa ihmisten teatteri. Yleisön ja teatterin suhde on Kajaanissa poikkeuksellinen, ohjaaja Kaisa Korhonen kirjoitti tällä viikolla Laasoselle, joka pitää paikallisuutta myös kansainvälisestä teatterinsa voimana.

Kun eurot lyödään budjetteihin, ei teatterin olemassaolon perusteissa ole tilaa taiteen yhteisölliselle merkitykselle.

"On vain niin, että silloin painavat kovat asiat kuten julkisuus ja aluetaloudellinen merkitys. Se, että yksi euro tuo takaisin yksi pilkku kahdeksan."

Laasonen on kokenut taloudellisten asioiden jyrävän myös silloin, kun hän on puhunut aluetähtäisestä poliittikkien kanssa pääkaupungissa. Harvoja kiinnostaa kulttuurin syvälininen merkitys.

Vaarana suuri harvennus

Teatterinjohtajan viikonloppu kuluu tiiviisti tiedotusvälineille tilanetta kommentoidessa. Valtakunnalliset välineet tarttuvat Kajaanin uutiseen hanakasti. Laasonen ei koe kertovansa pelkäänsä Kajaanin asioista, sillä hän aavistaa, että uhkan toteutuessa koko Suomen teatterikenttä harvenisi.

Sunnuntai-iltana teatteri Telakka esittää Sissilinnassa Juha Hurmeen Selkäsaunan. Myös Tapperin veljeksistä kertovan näytelmän Mihin sateenkaari päättyy harjoitukset ovat olleet tarpeellisia taukoja piinan keskellä.

"Työssä on se armahdus, että muu maailma on pakko sulkea ulkopuolelta."

Työtoverit panevat merkille Laasonen väsyneen olemuksen. Olo on samalla turvallinen: teatterinjohtajalla tuntuu homma olevan hanskassa ja huumorintaju tallella, eräs työntekijä kertoo ja lisää, ettei teatteritalolla ole luovuttamisen mielialaa vaan ankara taistelutahto.

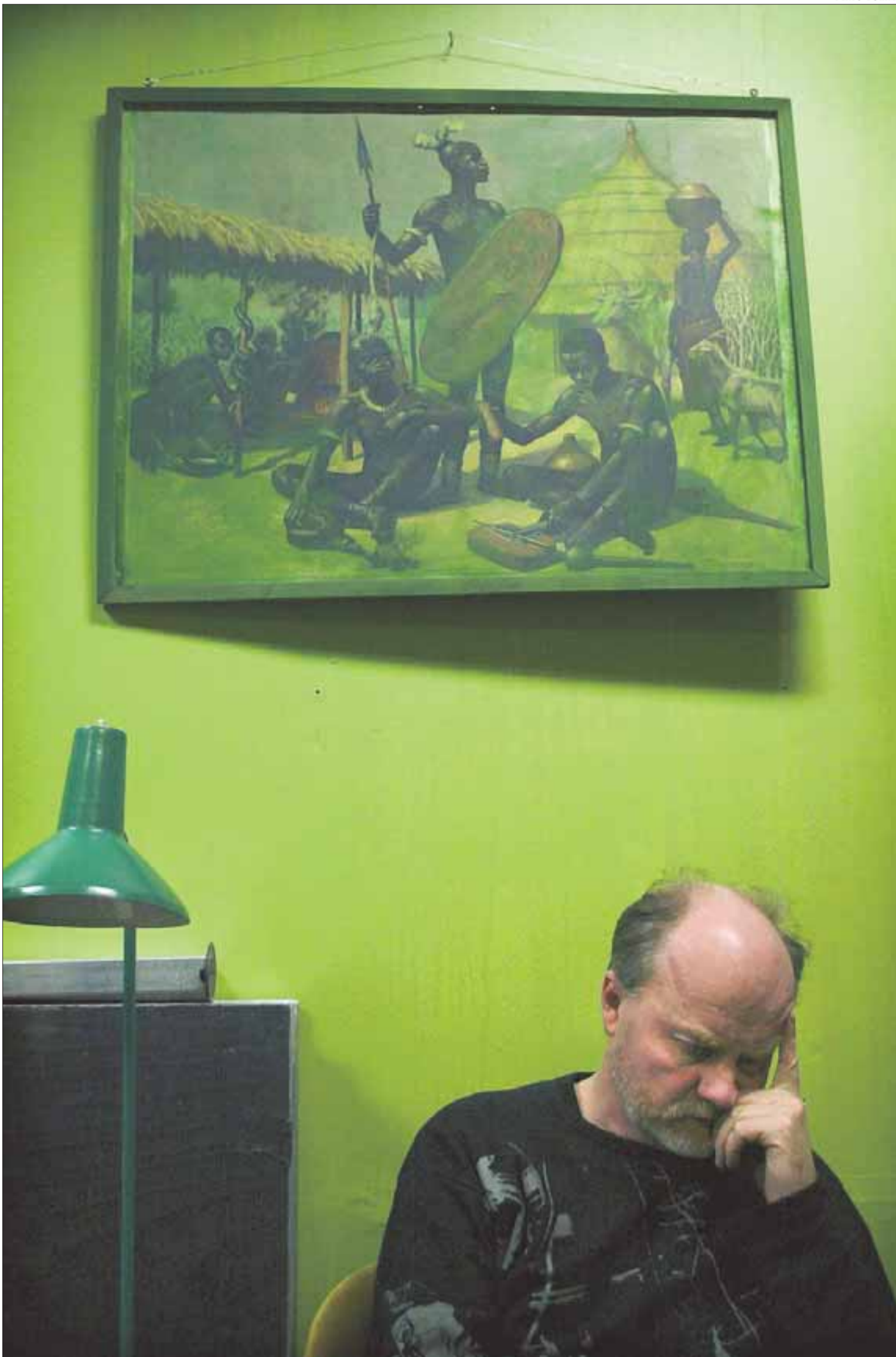
Kajaanilaiset alkavat valmistella mielenosoitusta taidelaitosten puolesta. Teatterilla odotetaan sivistyslautakunnan kokousta. Teatteri on jo karsinut ensi vuoden budjettiaan sadallatuhanella, mutta valtuutus veropääajoksen jälkeen karsittava on tullut puoli miljoonaa lisää. Neljäsosan lovi koko vuoden budjettiin!

Teatterilla lasketaan säästöjen vähentävän puolella miljoonalla sen tuloja: pääsyilpputuloja, valtionosuusjärjestelmän avustuksia. Lisäksi kaupunki menettäisi verotuloja. Säästö olisi minimaalinen suhteutettuna vahinkoihin.

Hurja visio puolittamisesta

Tiistiaamuna Kajaanissa sataa hiljalleen lunta. Koiraansa lammen rannalla kävellyttävän teatterinjohtajan aamurauhaa järkyttää puhelu opetusministeriöstä. Ylitarkastaja ilmoittaa, että teatteri putoaisi ulos valtionosuusjärjestelmästä puolen vuoden lomautusten takia.

Laasonen kertoo "illan järjestyttävimmän uutisen" lautakunnalle. Sama koskisi muitakin taidelaitoksia. Keskusteluissa todetaan, ettei

Keskiviikkona. Sivistyslautakunnan ja johtoryhmän kokoukset ovat ohi ja Ilkka Laasonen on kertunut tilanteen henkilökunnalle.

Piinan viikko

Ilkka Laasonen sanoo, ettei Kajaanin kaupunginteatteri pysty ottamaan enää yhtään iskua vastaan vaan se tarvitsee myönteisiä viestejä

ole raha-arkkia mistä ammentaa.

Jonkinlainen aggressio painaa Ilkka Laasonen mieltä. Hän huomaa viitsen olleen vähissä myös taidemuseon johtajalla Heikki Aranteella, jolla yleensä on huumori herkässä.

"Kyllä kokouksen jälkeen tuli hyvin masentunut olo."

Illalla hän kuulee puhelimitse esimieheltään, sivistysjohtaja Risto Brunolta, että pitkille lomautuksille etsitään vaihtoehtoja. Vasta aamulla sanomalehdestä tulee lisätietoa: "hurja visio" 50-henkisen teatterin puolittamisesta vuoteen 2008 mennessä.

Silti lomautus on torjuttava ensi, koska se tappaisi teatterin kerällä.

Suora puhe parasta

Keskiviikkoamuna toimialan johtoryhmä toteaa kokouksessaan, ettei suunnattoman kurjuuden loppua näy.

On löydettävä mahdollisuus rahoittaa tilanne ja korjata rakenteellinen rahoitusvääritys pysyvästi, Laasonen pohti iltapäivällä.

Hän on jo ehtinyt kertoa henkilökunnalle uusimmista näkymistä. Jälleen kerran hän toteaa suoran puheen olevan paremman vaihtoehdon kuin katteettomien lupauksen.

"Olen jokaisessa yhteisessä kokouksessa kriisin aikana sanonut, että tämän teatterin perinteeseen ja ammattilpeytyeen kuuluu, että esitykset ovat aina parhaita mahdollisia. Nyt mitataan teatterimme kovuus. Se on paras valittokorttimme."

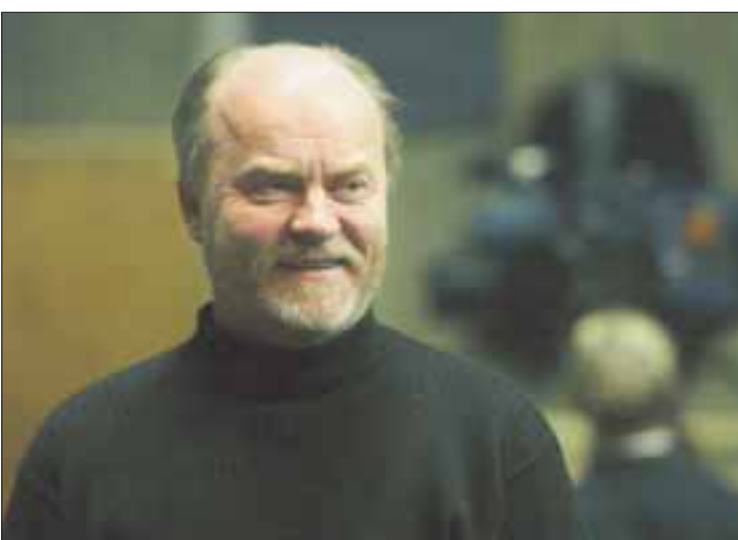
Tuen ilmaiset vahvistavat

Ilkka Laasonen sanoo edellyttävänsä kestämistä, mutta jos ahdistus kasvaa kohtuuttomaksi, on ihmisillä oikeus saada apua.

"Kollektiivina en ole vielä viemässä väkeä kriisipäpuun. Ehkä sen aika tulee myöhemmin."

Ulko-suhteiden hoitamisen takia hän ei ole ehtinyt olla paljon työntekijöiden kanssa. Hän on kuitenkin sanonut, että ihmiset pitäisivät toisistaan huolta ja henkeä yllä.

Illalla on pitkää aikaa Mihin sateenkaari päättyy -näytelmän esi-

Ilo ja toivo ovat olemassa aina.

ty. Katsomo on täynnä, tunnelma on hyvä. Ohjaajaa itseään esitys koskettaa.

Torstiaamuna alkavat Olgan harjoitukset. Laura Ruohosen näytelmän on epäsovinnainen rakkaustarina, jonka ensi-ilta on helmi-kuussa. Kun Ilkka Laasonen saa-

puu harjoitusten välillä teatteritalolle, siellä suunnitellaan henkilökunnan matalan profiilin ohjelmatomia pikkujouluja. Jaana Komulainen-Lepistö ottaa vastaan puhelinta ihana ihana kommentoi spontaanisti Kajaanin teatterin ti-

ARTO TULIMA

Eräs mies lähestyy seuruetta ja sanoo haluavansa antaa teatterinjohtajalle symbolisena eleenä viisikymmentä senttiä.

Näyttelijä ja ohjaaja, Vesa Kaikkonen ja Ilkka Laasonen.

Perjantaina, raskaan viikon päätteeksi. Harjoitukset kiinnostavat televisiotakin.

"Tämän teatterin perinteeseen ja ammattilpeytyeen kuuluu, että esitykset ovat aina parhaita mahdollisia."

lannetta.

Laasonen on ollut välillä vaikea pitää ajatuksiaan kasassa. Uni on ollut katkonaista. Kännyyttä soi, nytkin.

Aamalla eräs kansalainen on kertonut haluavansa perustaa kansanatusyhdistystä. Nyt soittaa oma äiti Pohjois-Karjalasta ja sen jälkeen tuhtunut Wasa Teaternin johtaja. Kaisa Korhonen, Jyväskylän kaupunginteatterin Aila Lavaste, Svenska Teaternin Johan Storgårds, entiset työtoverit Rovaniemellä ja monet muut ovat tukenet viikon aikana Laasosta ja teatterin väkeä. Yhteydenotot vahvistavat taistelun oikeutusta.

Päättäjien havahduttava

Ennen lomautuspöytäpaikkaesitykset poliitikot ja virkamiesjohto ovat nostaneet esiin teatterin yhtiöittämisen. Laasonen on kuullut mietinnästä. Kukaan ei ole kysynyt asiaa häneltä, mutta hän on omana työhönsä, juristina, ottanut selvää. Hän on päättänyt näkemyskseen, ettei osakeyhtiötä ole järjevä perustaa kaupungin talouden supistukseen, koska yhtiön taseeseen on samalla pumpattava rahaa.

Siihtä, että kaupunginteatterista keskusteltiin tällä viikolla eduskunnassa, Laasonen on tavallaan jopa ylpeä, mutta toisaalta hän tulkitsee teatterinsa olevan vain väli-inen politiikassa.

"En ole varma, ovatko kaikki, jotka ovat käyttäneet nimeämme, niin kauheasti ajaneet kulttuurin asiaa muina aikoina."

Ilkka Laasonen toivoi, että päättäjät havahtuisivat oikeasti tilanteen vakavuuteen.

Kansanedustajat pitävät teatterin vaikeuksien syynä hallintokokeilu. Laasonen sanoo, ettei teatterilla ole kaupungin ja maanlaajan suhteeseen mitään sanottavaa. Muutosvaiheesta teatteri kuitenkin uhkaa jauhautua kahden järkeen välissä.

Teatterin puolittaminen lähivuosina olisi Laasonen mielestä erittäin huono ratkaisu. Huonoja esimerkkejä kutistetuista teattereista on jo.

Sen sijaan on mietittävä rahoituspohjan laajentamista, ja Laasonen tulkitsee, että hänen on otettava päävastuu siitä. Lisäksi voimat on koottava, jotta valtiolta ottaa vastuunsa aluetähtäisestä tuesta eli maksaa puolet kuluista. Miten kulttuuriministeri Tanja Korpela innostuisi asiasta? Kun valtionosuudet nousevat, kaupunkikin kiinnostunee teatterista ja sitoutuu pitkäjänteiseen rahoitukseen,

Laasonen suunnittelee.

Kaupunginhallitus käsittelee teatterin asiaa tiistaina. Sen enempää kaupunginhallituksen jäsenet kuin kaupunginjohtaja Erkki Vähämäkaakaan eivät ole olleet yhteydessä Laasonen viikon aikana. Ehkä he eivät ole ehtineet, hän pohtii.

Hän itse pitää kulttuurilämän hengissä pitämistä Kajaanissa ai-noana kestävästä lähtökohdasta. Se vaatii kajaanilaisilta päättäjiltä tiukkaa arvovalintaa.

"Teatteri ei pysty ottamaan enää yhtään uutta iskua vastaan. Se tarvitsee myönteisiä viestejä."

Toivon taipaleella

Neljä vuotta Kajaanissa ohjaajana työskennellyt Ilkka Laasonen aloitti teatterinjohtajana elokuun alussa. Kristian Smedsin jälkeen hän halusi jatkaa omaperäisellä, hienolla kaudellaan. Se, että johtajan tehtävänä olisi uhrautua ja pitää hengissä teatteria hataran toivon varassa, ei Laasoselle kelpaa kauden sisällöksi.

"Eikö ole sama, tuleeko kuolema sisältä vai ulkoa?"

Taidelaitosten on suunniteltava toimintaansa pitkäjänteisesti, ja siitä tämä epävarmuus hankaloittaa suunnattomasti. Parhaimmista vierailijoista on sovittava vuosia etukäteen. Jos näyttelijöitä lähtee, uusia kiinnityksiä olisi pystyttävä tutkimaan. Suurista riskeistä huolimatta teatterinjohtajan on yritettävä pitää mahdollisuudet avoimina.

Säästöpainee, mediamylläkkät ja sulkemisuhka ovat verottaneet kauden alkua, mutta taiteellista tavoitteistaan Ilkka Laasonen ei ole luopunut.

"Ajattelin tuoda tänne lisää iloa ja toivoa." Jo tulohaastattelussaan viitisen vuotta sitten Laasonen toteutti taiteen kuuluaan asastoon nimitä toivo.

"Miten pärjät hupenevan toivon maailmassa, mistä toivo pyydystetään, kun todellisuus tekee keppokset", hän kysyy yhä.

Hän ei ole koskaan tällaista syk-syä elänyt, mutta ei raskas aika ole tärkeitä asioita kaapannut. Laasonen sanoo elävänsä ilon ja toivon varassa; ne ovat olemassa aina. Lomautusesityksestä kuuluaan hän toisti eri haastatteluissa, ettei voi uskoa, että lomautukset toteutuvat.

Hän sanoo, ettei siinä ollut kysy toiveikkuidesta vaan uskosta. "Usko säilyttää ja toivo vie eteenpäin. Näiden iskujen jälkeen teatterin askeleet ovat hetken aikaa toipilaan askelia. Usko pitää hengissä pahimman kriisin aikana, mutta toivo tulee sen jälkeen."